

Sto let Knafelčeve markacije

Leta 1922 je Alojz Knafelc na podlagi predlogov oblikoval enotno oznako, belo piko, obdano z rdečim kolobarjem: Knafelčevo markacijo

Katja Petrovec

Vse od ustanovitve Slovenskega planinskega društva (SPD), predhodnice Planinske zveze Slovenije, obstaja markacijska dejavnost. Na prvem zboru SPD leta 1893 so namreč poleg glavnega odbora ustanovili tudi markacijski odbor, ki je štel sedem članov, in že v prvem letu delovanja je slovenska planinska organizacija označila 97 poti. Danes je teh poti seveda bistveno več, Slovenija se ponaša z 10.000 kilometri označenih poti in skoraj 900 markacisti, ki na leto opravijo 37.000 prostovoljnih delovnih ur, da so naše planinske poti zgledno urejene in označene. V začetku julija se je zbralo kar 200 markacistov iz vse Slovenije na dnevu slovenskih markacistov in obnovilo poti od Gorjancev do Kočevskega roga.

Rojstvo Knafelčeve markacije

Ljudje so v gore zahajali od nekdaj, si utirali poti in jih priložnostno tudi označevali, zato so naše najstarejše planinske poti uhodili prav pastirji, ki so gnali živino in drobnico na visokogorsko pašo. Toda želja po doživljanju narave je spodbudila nastanek označenih planinskih poti. Dodaten zagon za gradnjo in označitev poti je predstavljala tudi narodnozavedna težnja po slovenskem videzu gora, kajti prve napise in kažipote so pri nas postavljali Nemci. Poglavitni namen prvih označenih poti SPD je bil namreč preprečiti Nemcem, da bi po naših planinskih poteh še naprej prevladovali nemški napisi. Prvotno so bile poti označene s kamnitimi možici, ki so jih vodniki pos-

tavili na ključnih mestih, in z ravnimi črtami v rdeči, zeleni, modri in rumeni barvi. Poteke poti pa so označevali tudi s križi, večjimi kvadrati in krogi. Leto 1879 lahko štejejo za rojstvo prve markirane poti v naših Alpah, ko je bila na pobudo **Johannesa Frischaufa** urejena pot iz Bohinja čez Komarčo na Triglav. Že v četrti številki **Planinskega vestnika** so izšla tudi Določila o zaznamovanju planinskih potov Slovenskega planinskega društva, ki so obsegala 16 točk. Med drugim so bile določene barve, s katerimi se lahko označujejo poti, podatek je bil tudi na pravilni umestitvi in postavitvi usmerjevalnih tabel. Toda oblika markacije še ni bila določena.

Po prvi svetovni vojni so začeli v SPD razmišljati o drugačnem, a enotnem načinu označevanja planinskih poti. Konec leta 1921 je Turistovski klub Skala organiziral tečaj za markiranje, ki ga je vodil kartograf in planinec **Alojz Knafelc**, ki je postal kasneje tudi načelnik markacijskega odseka SPD. Moralo je torej miniti še kar nekaj let, preden je pred sto leti Knafelc na podlagi predlogov in poskusov oblikoval enotno oznako – belo piko, obdano z rdečim kolobarjem. V **Planinskem vestniku** je objavil Navodila za markiranje potov in v članku opisal, na kakšen način in s kakšno barvo naj se rišejo markacije. Od leta 1922 se Knafelčeva markacija uporablja za označevanje planinskih poti, Knafelčev izum pa je tudi smerna tabla v rdeči barvi z belim napisom.

»Markacija daje turistu sigurnost, da bo po izbrani poti došel na go-

tov cilj. Vsak znak ga utrjuje v zavesti, da je na pravi poti. Zato mora biti vsaka markacija lahko in dobro vidna, včasih bolj gosta, včasih bolj redka. Na dobro izhojeni poti, na primer cesti, kolovozu, so znamenja lahko bolj redka; tu so markacije le pomirovalne. Izdatno je treba markirati pri vsakem razpotju; tam je treba na pravi poti naslikati najmanj tri znake, tako da se iz razpotja nedvomno vidijo,« je zapisal Knafelc v Navodilih za markiranje potov, ko je izraz turizem označeval planinstvo, gornišstvo, turist pa je bila oseba, ki se je odpravila na turo v gore. Markacijo se še danes riše po njegovih navodilih, tako da je vidna v smeri hoje, običajno v višini oči na desni strani na drevesih, skalah in včasih tudi na drugih objektih. Takoj za razpotjem je navadno vidna naslednja markacija, ki potrjuje, da smo na pravi poti.

Njena velikost je med osmimi in desetimi centimetri, medtem ko je razmerje med rdečim kolobarjem in belo piko v prečnem prerezu 1:2:1. Zagotovo je Knafelčeva markacija najbolj prepoznavni znak slovenskih planincev, ki varno vodi številne planince po poteh. Od leta 2007 je zaščitena tudi z zakonom o planinskih poteh, pred šestimi leti pa jo je Planinska zveza zaščitila kot blagovno znamko in se sme na naših tleh uporabljati le na poteh, ki jih je potrdila PZS. V gorah in hribih najdemo tudi večje markacije, kajpada, nekatere so celo zelo velike. Ni skrivnost, da so nekoč markacisti celo tekmovali med sabo, kdo bo narisal večjo, kakšno pa jim je pomagala poveča-

ti tudi narava sama, saj skupaj z drevesi rastejo tudi markacije.

884 markacistov

Pod okriljem **planinske zveze** je registriranih 884 markacistov in vsak skrbi preračunano za več kot enajst kilometrov poti. »Registrirani markacisti v **planinskih društvih**, ki jim na terenu pomagajo številni drugi prostovoljci, so v letu 2021 obnovili in vzdrževanju **planinskih poti** namenili 35.316 prostovoljnih ur dela, tehnična skupina komisije za **planinske poti PZS** pa je dodala še 1540 prostovoljnih ur. Skupno torej 36.856 prostovoljnih ur,« je podal podatek načelnik komisije za **planinske poti** Uroš Zagoričnik. Povprečna starost markacistov je 53 let, zato si v komisiji želijo, da bi se jim pridružilo še več prostovoljcev, predvsem mlajših.

Kajti vsako **planinsko društvo** ureja poti na svojem območju, medtem ko za zahtevne **planinske poti** skrbi tehnična skupina komisije za **planinske poti PZS**. V letošnjem letu je predvidenih najmanj 16 akcij na takih poteh, ki naj bi trajale približno 47 dni, na njih pa bo sodelovalo 45 markacistov. Za obnovo kovinskih varoval, popravilo poškodb na **planinskih poteh** in sanacijo erozije bodo porabili 3500 ur. Markacisti načrtujejo poleg drugih tudi obnovo letošnje naj **planinske poti**, ki je postala Hanzova pot na Prisojnk. Pot, za katero skrbi **Planinsko društvo** Kranjska Gora, bo zaradi podora zaprta vse do obnove.

Posebne nagrajevanja za delo na področju označevanja in vzdrževanja **planinskih poti** ni, kdor pomaga, dobi najlepšo nagrado, to je zavest, da je opravil človeško dolžnost, ki si jo je prostovoljno naložil, so povedali pri **PZS**. Toda **PZS** vendarle podeljuje častna priznanja in pohvale najbolj zaslužnim markacistom. Najvišje priznanje markacistov **PZS**, diplomo Alojza Knafelca, ki se podeljuje za življenjsko delo, je za leto 2021 prejel **Mladen Živković**, ki je že več kot tri desetletja zapisan urejanju **planinskih poti**, od leta 2006 pa je tudi vodja odseka za **planinske poti** MDO PD Dolenjske in Bele krajine.

Prostovoljnimi markacistom **PZS** se z

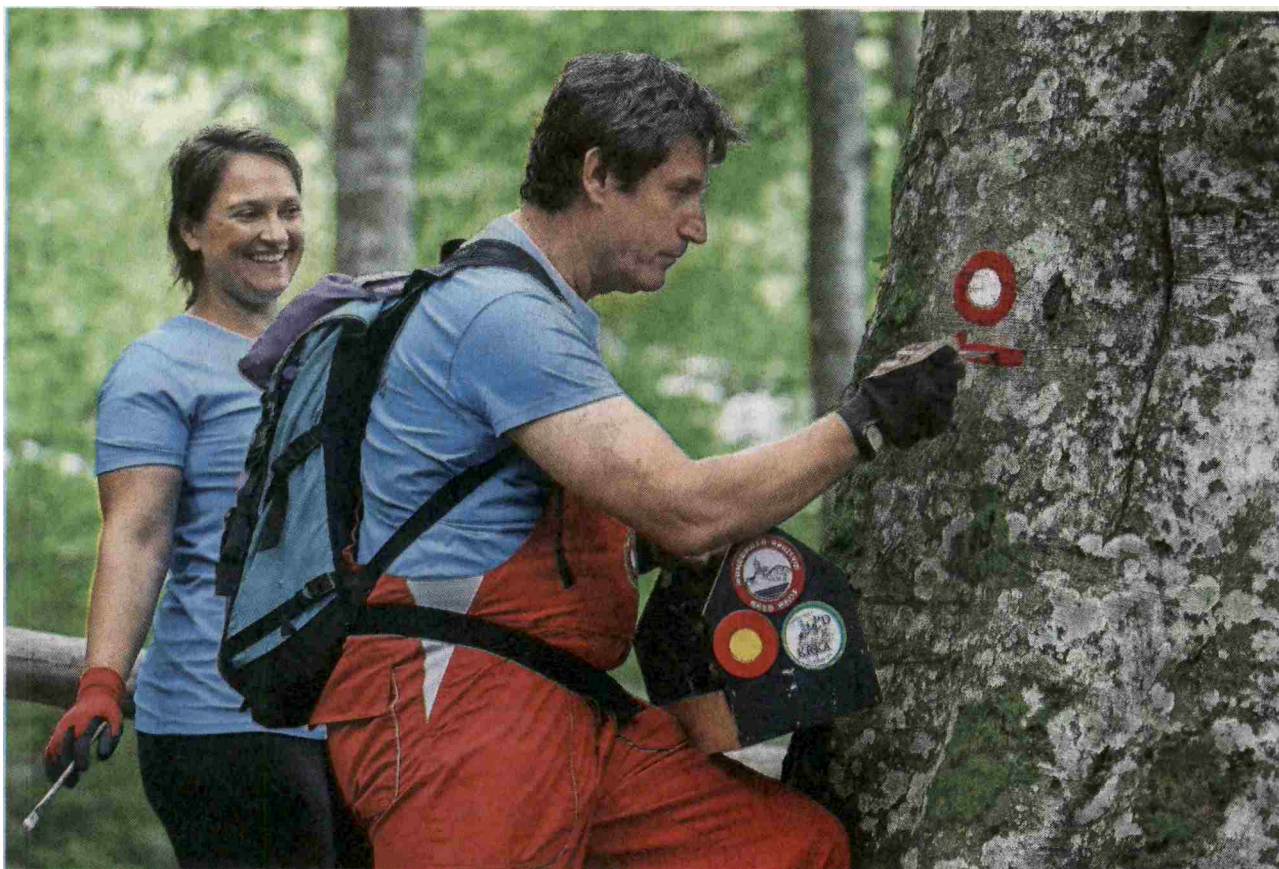
novim letom obetajo tudi boljši časi.

»Dopolnjen zakon o **planinskih poteh** namreč določa obveznosti države pri financiranju vzdrževanja **planinskih poti** kot tudi pri šolanju in opremljenosti markacistov. Vse doslej so namreč breme vzdrževanja **planinskih poti** nosila zgolj **planinska društva**,« je dodal predsednik **PZS** **Jože Ročan**. ■

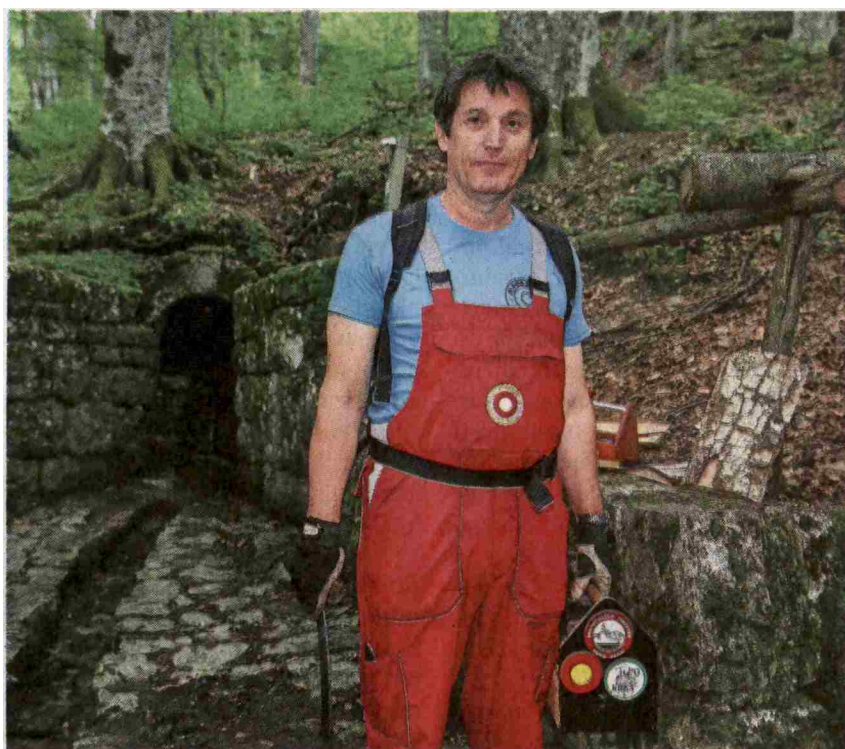
»Markacija daje turistu sigurnost, da bo po izbrani poti došel na gotov cilj. Vsak znak ga utrjuje v zavesti, da je na pravi poti. Zato mora biti vsaka markacija lahko in dobro vidna, včasih bolj gosta, včasih bolj redka. Na dobro izhojeni poti, na primer cesti, kolovozu, so znamenja lahko bolj redka; tu so markacije le pomirovalne. Izdatno je treba markirati pri vsakem razpotju; tam je treba na pravi poti naslikati najmanj tri znake, tako da se iz razpotja nedvomno vidijo,« je zapisal Knafelc v Navodilih za markiranje potov pred sto leti.

Knafelčeva markacija: leta 1922 je Alojz Knafelc predložil Navodila za jednotno markiranje potov. / Foto: Zavarovalnica Triglav

Komisija za planinske poti PZS že vrsto let izvaja usposabljanja, ki se kažejo v kakovostnem delu markacistov in enotnosti urejanja planinskih poti. / Foto: Zavarovalnica Triglav

Mladen Živković je prejel najvišje priznanje markacistov PZS – diplomo Alojza Knafelca, ki se podeljuje za življenjsko delo. / Foto: Zavarovalnica Triglav